

komst en artikel 8 van de Overeenkomst tussen de Gemeenschap en Zwitserland inzake luchtvervoer – Motiveringsplicht

Deze zaak betreft het 'luchtvrachtkartel'. Bij besluit van 9 november 2010 (hierna: bestreden besluit) heeft de Commissie aan 21 luchtvrachtvervoerders een geldboete opgelegd wegens hun deelname aan dit kartel. Een van deze luchtvaartmaatschappijen is Martinair Holland NV, verzoekster in onderhavige zaak. Evenals de meeste andere betrokken luchtvrachtvervoerders is ook verzoekster in beroep gegaan tegen het bestreden besluit.

Verzoekster betoogt onder meer dat zij aan de hand van het bestreden besluit niet kan vaststellen wat de aard en de omvang zijn van de haar verweten inbreuk of inbreuken. Verzoekster stelt in dat verband dat de Commissie het motiveringsbeginsel heeft geschonden, aangezien de motivering en het dispositief van het bestreden besluit tegenstrijdig zijn. In het dispositief van het bestreden besluit worden namelijk vier inbreuken voor verschillende tijdvakken en routes vermeld, die zijn gepleegd door verschillende vervoerders, terwijl de motivering ziet op één enkele voortdurende wereldwijde inbreuk, die betrekking heeft op alle routes. Het Gerecht roept in herinnering dat de motivering logisch moet zijn en geen tegenstrijdigheden mag bevatten. Het Gerecht onderzoekt daarom of er, zoals verzoekster beweert, een tegenstrijdigheid bestaat tussen de motivering en het dispositief van het bestreden besluit. Het gedeelte van het dispositief van het bestreden besluit waarin inbreuken op de mededingingsregels zijn vastgesteld, is opgesplitst in vier afzonderlijke artikelen:

- Artikel 1 heeft betrekking op een inbreuk op artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst ten aanzien van de routes tussen luchthavens binnen de EER voor de periode van 7 december 1999 tot en met 14 februari 2006.
- Artikel 2 heeft betrekking op een inbreuk op artikel 101 VWEU ten aanzien van de routes tussen luchthavens binnen de Unie en luchthavens buiten de EER voor de periode van 1 mei 2004 tot en met 14 februari 2006.
- Artikel 3 heeft betrekking op een inbreuk op artikel 53 van de EER-Overeenkomst ten aanzien van de routes tussen luchthavens in landen die partij zijn bij de EER-Overeenkomst, maar geen lidstaat zijn, en derde landen

GERECHT

32 Zaak T-67/11, Martinair Holland NV/Commissie

Arrest van 16 december 2015 (Eerste kamer)

Mededinging – Mededingingsregelingen – Europese luchtvrachtmarkt – Overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen met betrekking tot meerdere prijsonderdelen voor luchtvrachtdiensten (instelling van brandstoftoeslagen en veiligheidstoeslagen, weigering tot betaling van commissie over de toeslagen) – Artikel 101 VWEU, artikel 53 van de EER-Overeen-

voor de periode van 19 mei 2005 tot en met 14 februari 2006.

- Artikel 4 heeft betrekking op een inbreuk op artikel 8 van de Zwitserse Overeenkomst ten aanzien van de routes tussen luchthavens binnen de Unie en luchthavens in Zwitserland voor de periode van 1 juni 2002 tot en met 14 februari 2006.

Het Gerecht merkt op dat de opsplitsing in vier afzonderlijke artikelen niet noodzakelijkerwijze inhoudt dat sprake is van vier afzonderlijke inbreuken. Het Gerecht stelt echter vast dat sommige vervoerders niet in alle vier de artikelen worden genoemd: slechts 11 van de 21 beschuldigde vervoerders worden genoemd in elk van de vier artikelen, terwijl sommige vervoerders alleen in artikel 2 genoemd worden. Het Gerecht constateert vervolgens dat er enige overlap is tussen de periodes waarop artikel 1 tot en met 4 betrekking hebben. Bijgevolg hadden, in het geval de concurrentiebeperkende gedragingen worden beschouwd als één enkele voortdurende inbreuk ten aanzien van alle routes, de vervoerders wier namen zijn genoemd in artikel 2 van het bestreden besluit, óók in artikel 1 en 4 van het bestreden besluiten moeten worden vermeld. Aangezien de namen van verscheidene beschuldigde vervoerders niet in artikel 1, 3 en 4 van het bestreden besluit zijn vermeld, kan de tekst van artikel 1 tot en met 4 dus enkel op de volgende twee manieren worden uitgelegd. Volgens de eerste lezing gaat het dispositief van het bestreden besluit uit van vier afzonderlijke voortdurende inbreuken, elke betreffende een andere categorie routes. Volgens de tweede lezing gaat het dispositief uit van de vaststelling dat er één enkele voortdurende inbreuk bestaat, waarvoor enkel de vervoerders aansprakelijk worden gesteld die op de in artikel 1 tot en met 4 van het bestreden

besluit bedoelde routes, rechtstreeks hebben deelgenomen aan de inbreukmakende gedragingen die in deze artikelen worden bedoeld. Geen van deze twee lezingen valt te rijmen met de motivering van het bestreden besluit. Uit de motivering van het bestreden besluit (met name de overwegingen 1, 95 tot en met 97, 100, 101, 855, 856 en 864 tot en met 879) volgt namelijk dat de Commissie één enkele mededingingsregeling omschrijft, die wordt aangemerkt als één enkele voortdurende inbreuk ten aanzien van alle routes. Aangezien uit de tekst van het dispositief niet blijkt dat wordt uitgegaan van één enkele voortdurende inbreuk ten aanzien van alle routes, bestaat er dus een tegenstrijdigheid tussen de motivering van het bestreden besluit en het dispositief van dat besluit.

Aan deze conclusie wordt niet afgedaan door het argument dat het feit dat bepaalde beschuldigde vervoerders niet in artikel 1, 3 en 4 van het bestreden besluit zijn genoemd, zou kunnen worden verklaard door het feit dat deze vervoerders niet vlogen op de routes die onder deze bepalingen vielen. Deze door de Commissie voorgestelde alternatieve lezing van het dispositief van het bestreden besluit zou namelijk indruisen tegen de gedachte van één enkele voortdurende inbreuk die bestaat uit een geheel van concurrentiebeperkende gedragingen waarvoor alle deelnemers aansprakelijk zijn, ongeacht de betrokken routes, zoals met name blijkt uit de opmerkingen van de Commissie in de overwegingen 862 en 873 van het besluit. Uit deze opmerkingen komt naar voren dat zij in het onderhavige geval toepassing geeft aan de beginselen uit de rechtspraak volgens welke iemand aansprakelijk kan worden gesteld voor de deelname van een onderneming aan één enkele voortdurende inbreuk, zelfs indien vaststaat dat de betrokken onderneming slechts aan een of meerdere bestanddelen van deze inbreuk heeft deelgenomen.

Derhalve leidt ook de door de Commissie voorgestelde alternatieve lezing van het dispositief van het bestreden besluit tot de constatering dat er sprake is van een tegenstrijdigheid tussen de motivering en het dispositief van dit besluit.

Vervolgens onderzoekt het Gerecht of, zoals verzoekster stelt, de interne tegenstrijdigheden in het bestreden besluit haar rechten van verdediging schenden, omdat zij door die tegenstrijdigheden niet in staat was gesteld de aard en de omvang van de vastgestelde inbreuk of inbreuken te begrijpen en het Gerecht is verhinderd zijn controle uit te oefenen. Het Gerecht overweegt dat verzoekster uit het bestreden besluit niet kon opmaken in hoeverre de in de motivering uiteengezette bewijselementen met betrekking tot één enkele inbreuk de vier – volgens de hierboven beschreven eerste lezing van het dispositief – afzonderlijke inbreuken konden aantonen. De Commissie heeft er in de overwegingen 692 tot en met 806 van het bestreden besluit voor gekozen geen onderscheid te maken tussen de tegen iedere beschuldigde vervoerder gebruikte bewijzen naargelang van de routes waarop deze bewijzen betrekking hadden. De Commissie heeft enkel beoordeeld of met deze bewijzen kon worden aangetoond dat deze vervoerders aan de in de motivering van dit besluit omschreven enkele mededingingsregeling hadden deelgenomen, zonder te onderzoeken of het bestaan van ieder van de vier voortdurende inbreuken die zij in het dispositief van het bestreden besluit had vastgesteld, door bewijzen werd onderbouwd. Het bestreden besluit is daarom ontoereikend gemotiveerd.

Gelet op het voorgaande wordt het bestreden besluit nietig verklaard, voor zover het betrekking heeft op verzoekster. Bij de beroepen van de andere vervoerders is het Gerecht overigens tot hetzelfde oordeel gekomen.